בְּהוֹצָאוֹת יוֹם טוֹב, (ג) [ג]וְצָרִיךְ * לְכַבְּדוֹ וּלְעַנְּגוֹ (ד) כְּמוֹ בְּשַׁבָּת. הַגָּהוֹת: (ה) וְאָסוּר לֶאֱכֹל (ו) * מִמְּנָחָה וּלְמַעְלָה (ס) * בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב כְּמוֹ בְּשַׁבָּת, (ז) שֶׁזֶּהוּ מִכְּלַל הַכָּבוֹד (רמב"ם פרק ו' מ"י), מֵיהוּ אִם עֶרֶב יוֹם טוֹב שַׁבָּת, (ח) יָכוֹל לְקַיֵּם סְעוּדָה (ט) שְׁלִישִׁית וְיֹאכַל מְעַט פַּת לִכְבוֹד יוֹם טוֹב. וּמִצְוָה לָלוּשׁ פַּת בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב לִכְבוֹד יוֹם טוֹב (מהרי"ל הִלְכוֹת יוֹם טוֹב) כְּמוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן רמ"ב (ס"ק ס). (ט) [ד]וְחַיָּב לְבַצֵּעַ (י) עַל שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת [ה]וְלִקְבֹּעַ כָּל סְעוּדָה (יא) עַל (ג) הַיַּיִן. (ד) [ד] (יב) [ו]וּבְנָדֵי יוֹם טוֹב יִהְיוּ יוֹתֵר טוֹבִים מִשֶּׁל שַׁבָּת. (יג) [ז]וְלֹא נֶהֱגוּ לַעֲשׂוֹת בּוֹ סְעוּדָה שְׁלִישִׁית. (וּבְיוֹם טוֹב (ה) (יד) מְאַחֲרִין לָבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמְמַהֲרִין לָצֵאת מִשּׁוּם שִׂמְחַת יוֹם טוֹב (גמרא (מגילה) פרק הקורא עומד (כג.)): **ב** [*] (טו) [ח]חַיָּב אָדָם לִהְיוֹת שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב (טז) בַּמּוֹעֵד הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכָל הַנִּלְוִים

ג [ג]וְצָרִיךְ בְּפֶרֶק ו' מֵהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (הט"ז). ד הָרִי"ף בְּפֶרֶק י' דְּפָסְחִים (כה.): וְרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ל' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"ט). ה שָׁם. ו הַגָּהוֹת מֵימוֹנִי בְּפֶרֶק ו' מֵהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (אות כ) מֵהֲיְרוּשַׁלְמִי (קידושין פ"א ה"ד). ז טור בְּשֵׁם הָרא"ש וְכֵן כָּתַב הַכֹּל בּוֹ (ס' נח). ח לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ו' (הל' י"ח) וּמִבְּרַיְיתָא דְּפִסְחִים ק"ט (ע"א).

בַּאֵר הֵיטֵב

וְאֲנָשִׁים רוֹצִים לִנְסֹעַ עַל הַיָּרְיד בְּיוֹם טוֹב אֵיךְ יִתְנַהֲגוּ:

א (ס) **בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב.** וְהוּא הַדִּין בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא עֶרֶב יוֹם טוֹב שֵׁנִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ב) **שְׁלִישִׁית.** קֹדֶם מִנְחָה קְטַנָּה, וְאִם שָׁכַח לַעֲשׂוֹתָהּ קֹדֶם יַעֲשֶׂנָּה אַחַר כָּךְ. וּפְשׁוּט דִּסְעוּדַת מְלָוֶה מַתָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רמ"ט (ס"ב). וְחַיָּב לֶאֱכֹל פַּת בְּיוֹם טוֹב בְּעַרְבִית וְשַׁחֲרִית, וְאִם לֹא אָכַל בְּלֵיל יוֹם טוֹב יֹאכַל בְּיוֹם שְׁתֵּי לֶאֱכֹל בְּשָׂר. רַמְבַּ"ם (פ"ו הי"ח): (ד) **וּבְגָדֵי.** וְאִם אֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת יִקַּח לְכָל הַפָּחוֹת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

פּוֹחֲתִין לוֹ וְאִם מוֹסִיף מוֹסִיפִין לוֹ [גְּמָרָא (טז.)]: (ג) **וְצָרִיךְ לְכַבְּדוֹ.** דְּהַיְנוּ (ד) רְחִיצָה בְּחַמִּין בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב כְּמוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר"ס (ס"א), וְכֵן שֵׂילְבֵשׁ כְּסוּת נְקִיָּה וְלֹא יִלְבַּשׁ מַלְבּוּשֵׁי חֹל וּכְמוֹ לְעִנְיַן שַׁבָּת עַיֵּן לְעֵיל סִימָן רס"ב סָעִיף א' וב' וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן סִימָן ר"נ (ס"א) שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּצַעְמוֹ לְהָכִין שׁוּם דָּבָר לְצָרְכָּהּ שַׁבָּת אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְשָׁרְתִים, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן יוֹם טוֹב: (ד) **כְּמוֹ בְּשַׁבָּת.** דִּכְתִיב (ישעיה נח יג) (ס) 'וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד', וְיֵשׁ טוֹבִים נָאֶמַר בָּהֶן 'מִקְרָא קֹדֶשׁ'. (ו) וְגַם בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (אמור פרשה יב ד) אִיתָא 'מִקְרָא קֹדֶשׁ קְדָשָׁהוּ, וּבְמָה אַתָּה מְקַדְּשׁוֹ, בְּמַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וּכְסוּת נְקִיָּה: (ה) **וְאָסוּר לֶאֱכֹל וְכוּ'.** הַאי לִשְׁנָא (ז) לָאו דַּוְקָא, דְּגַם בְּעֶרֶב שַׁבָּת אֵינוֹ אָסוּר, אֶלָּא מִצְוָה לְהַמְנַע מִלְּקַבֵּעַ סְעוּדָה מִמַּשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה וְכַנַּ"ל בְּסִימָן רמ"ט (ס"ב) עַיֵּן שָׁם: (ו) **מִמְּנָחָה וּלְמַעְלָה.** הַיְנוּ (ס) מִזְּמַן מִנְחָה קְטַנָּה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ מִקֹּדֶם (סק"ה): (ז) **שֶׁזֶּהוּ מִכְּלַל הַכָּבוֹד.** כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל בְּלֵיל יוֹם טוֹב לְתַאֲבוֹן: (ח) **יָכוֹל לְקַיֵּם.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ אִם שָׂכַח אוֹ עָבַר וְלֹא קִיֵּם סְעוּדָה שְׁלִישִׁית קֹדֶם זְמַן מִנְחָה קְטַנָּה (ט) יָכוֹל לְקַיֵּם אַחַר כָּךְ, אַךְ אָז מִצְוָה לְכַתְּחִלָּה לְזַהֵר שֶׁיֹּאכַל רַק (י) מְעַט פַּת כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל בַּלַּיְלָה לְתַאֲבוֹן. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת שֶׁיַּךְ כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים: (ט) **וְחַיָּב לְבַצֵּעַ.** בְּשְׁתֵּי הַסְּעֻדּוֹת שֶׁאוֹכֵל בְּיוֹם טוֹב, וּכְדִלְקַמָּה: (י) **עַל שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת.** שֶׁגַּם (יא) בְּיוֹם טוֹב לֹא הָיָה יוֹרֵד הַמָּן כְּמוֹ בְּשַׁבָּת, וְהָיָה יוֹרֵד בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב כְּפֻלַּיִם: (יא) **עַל הַיַּיִן.** הַיְנוּ גַּם בְּאֶמְצַע סְעוּדָה, מִלְּבַד מַה שֶּׁקִּדֵּשׁ עַל הַיַּיִן מִתְּחִלָּה, וּכְמוֹ לְעִנְיַן שַׁבָּת, וְכַנַּ"ל בְּסוֹף סִימָן ר"נ (ס"ב). וְגַם מִצְוָה לֶאֱכֹל בָּשָׂר, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רמ"ב (ס"א). וְאִיתָא בַּעֲבוֹדָה זָרָה דַּף ה' (ע"ב) שֶׁתִּקְנוּ לְהַרְבּוֹת בִּסְעֻדָּה בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן (יב) שֶׁל פֶּסַח וּבַעֲצֶרֶת וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג: (יב) **וּבְגָדֵי יוֹם טוֹב וְכוּ'.** מִשּׁוּם דְּחַיָּב בְּשִׂמְחָה, וְזֶהוּ גַּם כֵּן בִּכְלַל שִׂמְחָה. וּפְשׁוּט דְּכָל זֶה גַּם כֵּן בְּיָדוֹ מַשֶּׂגֶת: (יג) **וְלֹא נָהֲגוּ וְכוּ' שְׁלִישִׁית.** כִּי אִם שְׁתֵּי סְעֻדּוֹת עַרְבִית וְשַׁחֲרִית (יד) וְחַיָּב לֶאֱכֹל בֶּהֶן פַּת. וְאִם לֹא אָכַל בְּלֵיל יוֹם טוֹב, יֹאכַל בְּיוֹם שְׁתֵּי בְּשַׁחֲרִית הַקְדּוּשׁ שֶׁל לַיְלָה, וּכְמוֹ לְעִנְיַן שַׁבָּת בְּסִימָן רע"א סָעִיף ח' וְסִימָן רצ"א סָעִיף א'. (טו) וְהִנֵּה יֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּאַף דְּאֵין נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בְּפֶסַח, [א]מִכָּל מָקוֹם טוֹב שֶׁיֹּאכַל פֵּרוֹת. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁמִּזֶּה נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג לֶאֱכֹל בְּיוֹם טוֹב תַּבְשִׁיל אֶחָד יוֹתֵר בְּשַׁחֲרִית שֶׁיְּחַשֵּׁב בְּמָקוֹם סְעוּדָה, וְאַף עַל גַּב דִּבְשַׁבָּת אֵין מוֹעִיל זֶה לְעִנְיַן סְעוּדָה שְׁלִישִׁית: (יד) **מְאַחֲרִין לָבוֹא וְכוּ'.** כְּדֵי לִטְרֹחַ (טז) בְּסִעֻדַת יוֹם טוֹב קֹדֶם שֶׁיֵּלְכוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת. (יז) וְהָאִידָנָא שֶׁמַּאֲרִיכִין בְּפִיּוּטִים וּבְנִגּוּנִים בֵּין יוֹצֵר אוֹר לִקְרִיאַת שְׁמַע וְקָרוֹב לְוַדַּאי שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, צָרִיךְ לְהַשְׁכִּים בְּכָל יוֹם טוֹב כְּדֵי לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בַּזְּמַן הָרָאוּי: **ב** (טו) **חַיָּב אָדָם לִהְיוֹת שָׂמֵחַ וְכוּ'.** וְהוּא מִצְוַת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה דִּכְתִיב (דברים טז יד) 'וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ', וְנוֹהֶגֶת גַּם בְּנָשִׁים [שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה (ד"ה חייב אדם) בְּשֵׁם הַשַּׁאֲגַת אֲרִיֵה (סי' סה־סט)]: (טז) **בַּמּוֹעֵד.** עַיֵּן בָּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ד] **וּבְגָדֵי.** עַיֵּן בְּאֹרַח הַיָּשָׁר. וְכָתַב בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א' סִימָן כ"ד אִשָּׁה שֶׁנִּדְרָה שֶׁלֹּא לִלְבֹּשׁ בְּגָדֵי יוֹם טוֹב, הַשְּׁבוּעוֹת בִּכְלַל הַנֶּדֶר, עַיֵּן שָׁם: **ב** [בשו"ע] **חַיָּב אָדָם.** עַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אֲרִיֵה מִסִּימָן ס"ה עַד סִימָן ס"ט הָעֲלָה דִּמְצָוָה שֶׁל שִׂמְחַת יוֹם טוֹב הוּא מִצְוַת עֲשֵׂה מֵהַתּוֹרָה אֲפִלּוּ פְּעָמִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רצ"א סוֹף סָעִיף א'. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): (ג) **הַיַּיִן.** וּמִצְוָה מִנְעָלִים חֲדָשִׁים לִכְבוֹד יוֹם טוֹב. מַהֲרִי"ל (מנהגים): (ה) **מְאַחֲרִין.** חוֹרֶף מַרְאשׁ הַשָּׁנָה,

בֵּאוּר הֲלָכָה

בְּהוֹצָאוֹתָיו [טור]. וּמְקוֹרוֹ מֵהָא דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא (טז.) מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם קְצוּבִים לוֹ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכוּ', וּפֵרַשׁ רַשִׁ"י (ד"ה כל) לְזַהֵר מִלַּעֲשׂוֹת יְצִיאָה מֻרְבָּה, שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ לוֹ אֶלָּא מַה שֶּׁפָּסְקוּ לוֹ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְזֶהוּ תּוֹכַחַת מֻרְבָּה עַל זְמַנֵּינוּ שֶׁבַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הָרַבֵּה אֲנָשִׁים עוֹבְרִין עַל זֶה וְלֹא יְשִׁימוּ לֵב אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּהוֹצָאוֹת בֵּיתָם לְהַרְחִיק דְּבָרִים הַמּוֹתְרִים, וְרַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה הַנַּהֲנָה הָרָעָה הַזֹּאת שֶׁמְּבִיאָה אֶת הָאָדָם לְבַסּוֹף עַל יְדֵי זֶה לִידֵי גֶזֶל וְחָמָס וְגַם לְחֻרְפָּה וּכְלִמָּה. וְהַרְבֵּה סְבוֹת יֵשׁ שֶׁגּוֹרְמִים לְהַנַּהֲגָה רָעָה הַזֹּאת, וְהַסִּבָּה הַגְּדוֹלָה הוּא עַל יְדֵי הַנָּשִׁים שֶׁדַּעְתָּן קַלּוֹת וְאֵינָן רוֹאוֹת הַנּוֹלָד, וְאַשְׁרֵי לְמִי שֶׁיִּשְׁמֹר לִבּוֹ וְלֹא יִשְׁגֶּה לְפַתּוּיִים וְיִנָּהֵל הוֹצָאוֹת בֵּיתוֹ בְּחָשְׁבּוֹן כְּפִי עֲרֶךְ הָרְוָחִים וְלֹא יוֹתֵר. וְעַיֵּן בְּקֶנְטְרֵס שִׁפְתֵי תְמִים (סו"ס שמירת הלשון) פֶּרֶק ה' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה:

* **לְכַבְּדוֹ וּלְעַנְּגוֹ כְּמוֹ בְּשַׁבָּת.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ד) מְשׁוּם דְּכְתִיב 'לִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד', וּבְיוֹמִים טוֹבִים גַּם כֵּן נֶאֱמַר בָּהֶן 'מִקְרָא קֹדֶשׁ', וְהִנֵּה כָּל זֶה הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ו' מֵהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (הט"ז). וּלְפִי זֶה הָא מֻסְכָּם עַל זֶה הַקָּרֵא (ישעיה נ"ח (יג)) 'וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר', וּמִכְּאָן כָּל זֶה **לְעֵיל בְּסִימָן ש"ו וְש"ז בְּאֵיזֶה חֲפָצִים מֻתָּר לְדַבֵּר בְּשַׁבָּת וְשֶׁלֹּא יְהֵא דִּבּוּרְךָ שֶׁל שַׁבָּת כְּדִבּוּרְךָ שֶׁל חֹל עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּיוֹם טוֹב,** דְּהַקָּרֵא קָאֵי עַל שְׁנֵיהֶם, עַיֵּן שָׁם:

* **מִמְּנָחָה וּלְמַעְלָה.** לָאו דַּוְקָא, דְּאַף חֲצִי שָׁעָה קֹדֶם זְמַן מִנְחָה קְטַנָּה דְּהַיְינוּ מִתְּשַׁע שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) **וּבְשַׁאַר אַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵין לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה כְּמוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת,** עַיֵּן רֵישׁ סִימָן רנ"א (ס"א):

* **בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב כְּמוֹ בְּשַׁבָּת.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) **שֶׁכָּתַב דְּהוּא הַדִּין בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן יֵשׁ לְמַנַּע מִלִּקְבֹּעַ סְעוּדָה מִמַּשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה [שֶׁהוּא עֶרֶב יוֹם טוֹב שֵׁנִי] כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל בַּלַּיְלָה לְתַאֲבוֹן, וְהִתְעִיקוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵין דִּין זֶה בְּרוּר,** אַחֲרֵי שֶׁבָּאֱמֶת הָעִקָּר הוּא יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן דְּאֲנַן בְּקִיאִין

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ה) עַיֵּן בָּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ל' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"ב) וּפֶרֶק ו' מֵהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (הט"ז): (ו) הַגָּר"א: (ז) וְכֵן כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א), וּלְפָלָא קָצַת שֶׁהִתְפִּיק דִּין זֶה מֵהָרַמְבַּ"ם (שם) וְלֹא הֵצְפִּיק כְּלְשׁוֹנוֹ שָׁם, עַיֵּן שָׁם: (ס) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) וְהַגְּרָ"א, וְתָמֵהּ עַל מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) עַיֵּן שָׁם: (ט) אֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְהַגְּרָ"א. **וּלְכַתְּחִלָּה טוֹב יוֹתֵר שֶׁיֹּאכַל קֹדֶם זְמַן מִנְחָה קְטַנָּה שֶׁאִז יוּכַל לֶאֱכֹל וּלְקַבֵּעַ סְעוּדָה כְּמָה שֶׁיִּרְצֶה:** (י) **עַיֵּן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל** (סק"ב) **דְּהַיְינוּ יוֹתֵר מִכַּבֵּיצָה פַּת שֶׁהוּא שִׁעוּר סְעוּדָה שְׁלִישִׁית** כְּדִלְעֵיל בְּרֵישׁ סִימָן רצ"א (ס"א), **אַךְ בָּאֱמֶת הוּא יָכוֹל לֶאֱכֹל יוֹתֵר, אַף שֶׁלֹּא יְהֵיהּ שִׁעוּר קְבִיעוּת סְעוּדָה [דְּהַיְינוּ כְּרְגִילוּתוֹ בְּחֹל],** וְכֵן מִשְׁמַע בְּכַאוּר הַגְּרָ"א סָעִיף קָטָן ו' דְּבִיוּר הַמַּתְחִיל מֵיהוּ. וְעַיֵּן עוֹד שָׁם, דִּלְפִי מַה שֶּׁהִתְפִּיק בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל (מנהגים) מִשְׁמַע דְּמִסְתָּבָא מַהֲרִי"ל לִסְמֹךְ בְּדִיעֲבַד בְּשִׁשָּׁכַח לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית מִקֹּדֶם אֲנָעֵי פּוֹסְקִים דִּפְלִיגִי עַל בַּעַל הַלְּכוֹת גְּדוֹלוֹת (הל' קידוש והבדלה) וְסָבְרִי

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ג) כתב שאין צריך לאכול סעודה שלישית אלא אם כן חל בשבת, ולא כתב שיאכל פירות.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אֵלָיו. * כֵּיצַד מְשַׂמְּחָן, הַקְּטַנִּים נוֹתֵן לָהֶם קְלָיוֹת וֶאֱגוֹזִים, וְהַנָּשִׁים קוֹנֶה לָהֶם בְּגָדִים וְתַכְשִׁיטִין * כְּפִי מָמוֹנוֹ. (יז) וְחַיָּב לְהַאֲכִיל לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה עִם שְׁאָר (ו) עֲנִיִּים. (יח) (וְדִין תַּעֲנִית (יט) בְּיוֹם טוֹב כְּמוֹ בְּשַׁבָּת, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רפ"ח): ג ט אָדָם (כ) אוֹכֵל (ז) וְשׁוֹתֶה וְשָׂמֵחַ בָּרֶגֶל. וְלֹא יִמְשֹׁךְ בְּבָשָׂר וּבְיַיִן וּבִשְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ, לְפִי שֶׁאֵין הַשְּׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ שִׂמְחָה אֶלָּא הוֹלְלוּת וְסִכְלוּת, וְלֹא נִצְטַוִּינוּ עַל הַהוֹלֵלוּת וְסִכְלוּת אֶלָּא עַל שִׂמְחָה (כא) שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדַת הַיּוֹצֵר: ד [*] 'חַיָּבִים בֵּית דִּין לְהַעֲמִיד שׁוֹטְרִים בָּרְגָלִים שֶׁיִּהְיוּ מְשׁוֹטְטִים וּמְחַפְּשִׂים בַּגִּנּוֹת וּבַפַּרְדְּסִים וְעַל הַנְּהָרוֹת, שֶׁלֹּא יִתְקַבְּצוּ שָׁם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְיָבוֹאוּ לִידֵי עֲבֵרָה. (כב) וְכֵן יַזְהִירוּ בְּדָבָר זֶה לְכָל הָעָם שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בְּבָתֵּיהֶם בְּשִׂמְחָה וְלֹא יִמְשְׁכוּ בַּיַּיִן, שֶׁמָּא יָבֹאוּ לִידֵי עֲבֵרָה, אֶלָּא יִהְיוּ כֻּלָּם קְדוֹשִׁים*):

ט הָרַמְבַּ"ם שָׁם (ה"כ). י שָׁם (הכ"א). *) (דִּין מְלָאכָה בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה כְּמוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְצִיַּנְתִּיו לְעֵיל סִימָן רנ"א (ס"א)).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בַּזְּמַן הַזֶּה וְנוֹהֶגֶת גַּם בְּנָשִׁים. וְאַף שֶׁאֵין לָנוּ קָרְבָּנוֹת אֶפְשָׁר לְקַיֵּם בִּשְׁאָר שְׂמָחוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם בְּלֵיל רִאשׁוֹן שֶׁל יוֹם טוֹב שֶׁאֵין שִׂמְחָה לְפָנָיו אֵין מִצְוַת שִׂמְחָה נוֹהֵג בּוֹ מֵהַתּוֹרָה רַק מִדְּרַבָּנָן, וּמִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן תקמ"ו סָעִיף קָטָן ד' נִרְאֶה שֶׁגַּם לַיְלָה רִאשׁוֹנָה חִיּוּב שִׂמְחָה מִדְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם (שאגת אריה סי' סז) שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּאָמְרִינַן חַיָּב אָדָם לְטַהֵר עַצְמוֹ בָּרֶגֶל אֵינוֹ נוֹהֵג בַּזְּמַן הַזֶּה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת יַד אֵלִיָּהוּ סִימָן ס"ח שֶׁבְּסֵפֶר בֵּית הִלֵּל הִקְשָׁה בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (שע"ב) [שע"ג] (סק"א) שֶׁכָּל הַפּוֹסְקִים הִשְׁמִיטוּ דִּין דְּשַׁ"ס יְבָמוֹת (כט:) דַּאֲרוּסָה לֹא תִּטַּמֵּא לוֹ בָּרֶגֶל, וְגַם דְּנָשִׁים מְחֻיָּבִים גַּם כֵּן לְטַהֵר בָּרֶגֶל, וְגַם גּוּף הַדִּין שֶׁחַיָּב לְטַהֵר כו', וּבְיַד אֵלִיָּהוּ כָּתַב גַּם כֵּן שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בַּזְּמַן הַזֶּה וְכָתַב שֶׁכֵּן מוּכָח בְּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק (י"ז) [ט"ז] (ה"י) מֵהִלְכוֹת טֻמְאַת אֳכָלִין עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת נוֹדָע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָא תִּנְיָנָא סִימָן צ"ד בְּעִנְיַן הַקְבָּלַת פְּנֵי רַבּוֹ בָּרֶגֶל כְּשֶׁאֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּלָאו הָכִי לִלְמֹד מִמֶּנּוּ רַק לְהַקְבִּיל פָּנָיו, אֵין חִיּוּב בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת לְהַקְבִּיל פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, וּמִכָּל מָקוֹם נָכוֹן הוּא לַעֲשׂוֹת כֵּן אֲבָל אֵין חִיּוּב בַּזְּמַן הַזֶּה לָכֵן הִשְׁמִיטוֹ הָרַב וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ עַיֵּן שָׁם: ד [בשו"ע] חַיָּבִים בֵּית דִּין כו'. עַיֵּן בְּזִכְרוֹן יוֹסֵף (סי' יז) שֶׁחַיָּב כָּל מוֹרָה בְּעִירוֹ לְבַטֵּל הָרִקּוּדִין וּמְחוֹלוֹת בְּיוֹם טוֹב כִּדְאִיתָא בְּסִימָן של"ט (ס"ג) וְתקכ"ד (ס"א) אַף בְּלֹא כְּלֵי שִׁיר, וּבַחוּרִים וּבְתוּלוֹת אֲפִלּוּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד צָרִיךְ לִמְחוֹת בְּכָל כֹּחָם, וַאֲפִלּוּ עַל חֲתֻנּוֹת יֵשׁ לֶאֱסֹר, וְכֵן תִּקְּנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְהִטִּילוּ קֶנֶס גָּדוֹל עַל הָעוֹבֵר עַל זֶה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת חָכָם צְבִי סִימָן ק' דַּאֲפִלּוּ אָבֵל לֹא יִלְמֹד דְּבָרִים הָרָעִים וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׁאָר כָּל אָדָם, וְהַבֵּאתִי דְּבָרָיו לְקַמָּן סִימָן תקמ"ח סָעִיף קָטָן ה' עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

עַיֵּן סִימָן תקפ"ד סוֹף סָעִיף א': ב (ו) עֲנִיִּים. עַיֵּן זֹהַר פָּרָשַׁת פִּינְחָס (ח"ג דף רנט:) שֶׁהִפְלִיג בְּעֹנֶשׁ מִי שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן לְעָנִי מִסְּעוּדָתוֹ בְּיוֹם טוֹב רַחֲמָנָא לִצְלָן. וּמִי שֶׁמִּתְעַנֶּה בְּיוֹם טוֹב צָרִיךְ לִלְמֹד כָּל הַיּוֹם אוֹ לוֹמַר תְּחִנּוֹת: ג (ז) וְשׁוֹתֶה. אֲפִלּוּ אִם הוּא בַּעַל תְּשׁוּבָה וּמְסַגֵּף עַצְמוֹ בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן, בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים וַחֲנֻכָּה וּפוּרִים חַיָּב לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת. בֵּית יַעֲקֹב סִימָן ע"ג. וְעַיֵּן בְּמַהֲרִימַ"ט (שו"ת מהרי"ט) חֵלֶק ב' חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ח':

בְּאוּר הֲלָכָה

בִּקְבִיעָא דְיַרְחָא, וְאַף דִּבְוַדַּאי אָנוּ צְרִיכִין לְהַחְמִיר בּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת שׁוּם מְלָאכָה וְכֵן כָּל הַשְּׁבוּתִין כְּמוֹ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן (אִם לֹא לְצֹרֶךְ חוֹלֶה וּכְדִלְעֵיל בְּרֵישׁ סִימָן תצ"ו (ס"ב)) הַיְינוּ לְעִנְיַן עָצָם יוֹם טוֹב כְּשֶׁכְּבָר בָּא זְמַנּוֹ, אֲבָל שֶׁנַּחְמִיר מִלֶּאֱכֹל בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּעֵת שֶׁתָּאֵב לֶאֱכֹל כְּגוֹן בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת שֶׁהַיּוֹם גָּדוֹל וּנְשַׁוֵּיהוּ לִסְפֵיקָא שֶׁמָּא הַיּוֹם חֹל וְהוּא עֶרֶב יוֹם טוֹב וּכְדֵי שֶׁיֹּאכַל בַּלַּיְלָה לְתֵאָבוֹן, א] מִנַּיִן לָנוּ דָּבָר זֶה:

ב * כֵּיצַד מְשַׂמְּחָן הַקְּטַנִּים וְכו' וְהַנָּשִׁים וְכו'. וְהָאֲנָשִׁים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם הָיוּ אוֹכְלִין בְּשַׂר הַשְּׁלָמִים לְשִׂמְחָה, וּכְדִכְתִיב (דברים כז ז) 'וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ' וְגו', וְעַכְשָׁו שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם אֵין יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבַת שִׂמְחָה אֶלָּא בְּיַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד טו) 'וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ', אֲבָל בָּשָׂר אֵין חוֹבָה לֶאֱכֹל עַכְשָׁו כֵּיוָן שֶׁאֵין לָנוּ בְּשַׂר שְׁלָמִים, וּמִכָּל מָקוֹם מִצְוָה יֵשׁ גַּם בַּאֲכִילַת בָּשָׂר כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ שִׂמְחָה [כֵּן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הַבַּ"ח (ס"א) וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים]. וְהַמְחַבֵּר שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בָּשָׂר אָזֵיל לְשִׁיטְתֵיהּ בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ובמ"ש רבינו) עַיֵּן שָׁם, וּלְעִנְיַן יַיִן סָמַךְ עַל מַה שֶׁהִזְכִּיר בְּסָעִיף א' שֶׁצָּרִיךְ לִקְבֹּעַ סְעוּדָה עַל הַיַּיִן:

* כְּפִי מָמוֹנוֹ. וְאִם אֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת, יִקְנֶה לָהֶם לְכָל הַפָּחוֹת מִנְעָלִים חֲדָשִׁים לִכְבוֹד יוֹם טוֹב [אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל (מנהגים)]:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ו' מֵהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (הל' יז, כב) דְּגַם חֹל הַמּוֹעֵד הוּא בִּכְלַל מוֹעֵד לְעִנְיַן שִׂמְחָה, (יח) אֲבָל לְעִנְיַן כָּבוֹד וָעֹנֶג אֵין חַיָּב בְּחֹל הַמּוֹעֵד, דְּלֹא נֶאֱמַר בָּהֶן מִקְרָא קֹדֶשׁ: (יז) וְחַיָּב לְהַאֲכִיל לַגֵּר לַיָּתוֹם וְכו'. שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ט"ז (יד)) 'וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם' וְגו'. אֲבָל מִי שֶׁנּוֹעֵל דַּלְתֵי חֲצֵרוֹ וְאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה הוּא וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְאֵינוֹ מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה לַעֲנִיִּים וּלְמָרֵי נֶפֶשׁ, אֵין זוֹ שִׂמְחַת מִצְוָה אֶלָּא שִׂמְחַת כְּרֵסוֹ, וְעַל אֵלּוּ נֶאֱמַר (הושע ט ד) 'זִבְחֵיהֶם כְּלֶחֶם אוֹנִים לָהֶם כָּל אֹכְלָיו יִטַּמָּאוּ כִּי לַחְמָם לְנַפְשָׁם' טָמֵא הוּא, וְשִׂמְחָה כָּזוֹ קָלוֹן הוּא לָהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ב ג) 'וְזֵרִיתִי פֶרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם' [רַמְבַּ"ם (שם הי"ח)]. וְגַם בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"א דף י:) מַפְלִיג מְאֹד בְּעֹנֶשׁ מִי שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן לְעָנִי מִסְּעֻדָּתוֹ בְּיוֹם טוֹב רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְהָעְתִּיקוּ דָּבָר זֶה כָּל הָאַחֲרוֹנִים וְנִתְפַּרְסֵם גֹּדֶל הַחִיּוּב לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן אֵינוֹ מָצוּי שֶׁיִּשָּׁאֵר עָנִי בְּיוֹם טוֹב בְּלִי סְעוּדָה. אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה עִם הָאֻמְלָלִים וְהַנִּדְכָּאִים בָּעִיר שֶׁמִּתְבַּיְּשִׁין לִפְשֹׁט יָד וּלְבַקֵּשׁ, וְעַל כֵּן נָהֲגוּ בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת שֶׁקֹּדֶם יוֹם טוֹב הוֹלְכִין נְבוֹנֵי לֵב לְבָתֵּי הָעֲשִׁירִים לְקַבֵּץ עֲבוּר אֵלּוּ הַמָּרֵי נֶפֶשׁ, וְאַשְׁרֵי הָאֲנָשִׁים שֶׁמְּשִׂימִין עַיִן עַל זֶה שֶׁמְּזַכִּין לְעַצְמָן וּמְזַכִּין לְכָל אַנְשֵׁי הָעִיר: (יח) וְדִין תַּעֲנִית וְכו'. מַשְׁמַע מֵהָרַמָ"א דְּדַעְתּוֹ לְעִנְיַן תַּעֲנִית חֲלוֹם דְּצָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם טוֹב. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ז) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם דְּרָשׁוֹת מַהֲרַ"שׁ (מנהגים סי' תנו) שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם שֶׁעוֹלִין לַדּוּכָן, מִפְּנֵי שֶׁאָמַר הַשַּׁ"ס (ברכות נה:) דְּלֵיקוֹם מִקַּמֵּי כָּהֲנֵי דְּפָרְסֵי יְדֵיהוּ וְלֵימָא וְכו', וּמַאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה וּלְבַסּוֹף מֵבִיא בְּשֵׁם אַחֲרוֹנִים דְּהַמִּנְהָג פָּשׁוּט לְהִתְעַנּוֹת, וּמִכָּל מָקוֹם מַסִּיק לְבַסּוֹף (יט) דְּהֵיכֵי דְּיֵשׁ עוֹד צַד לְהָקֵל יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה יוֹתֵר מִבְּשַׁבָּת: (יט) בְּיוֹם טוֹב כְּמוֹ בְּשַׁבָּת. יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (כ) דְּמִי שֶׁמִּתְעַנֶּה תַּעֲנִית חֲלוֹם, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם חָצְיוֹ לָכֶם צָרִיךְ לִהְיוֹת כֻּלּוֹ לַה' דְּהֵינוּ לִלְמֹד אוֹ לוֹמַר תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת. אֲבָל בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב) חָלַק עַל זֶה, דְּכֵיוָן דְּמִתְעַנֶּה מִקְרֵי כֻּלּוֹ לַה'. וְעוֹד דְּהַטַּעַם שֶׁהִתִּירוּ לְהִתְעַנּוֹת מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּנַפְשׁוֹ מָרָה לוֹ הַתַּעֲנִית עֹנֶג הוּא לוֹ, אִם כֵּן מִקְרֵי לָכֶם: ג (כ) אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְכו'. וַאֲפִלּוּ הוּא מְסַגֵּף עַצְמוֹ מִפְּנֵי תְשׁוּבָה בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן, בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב וַחֲנֻכָּה וּפוּרִים חַיָּב לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת [בֵּית יַעֲקֹב סִימָן ע"ג. וְעַיֵּן בַּמְּאִירִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּעִנְיָן זֶה בְּרֵישׁ פֶּרֶק ב' דְּבֵיצָה (טו: ד"ה וכלל)]: (כא) שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדַת הַיּוֹצֵר. וּמִדַּת הַחֲסִידִים אֲשֶׁר הַשֵּׁם לְנֶגְדָּם תָּמִיד וּבְכָל דַּרְכֵיהֶם יְדָעוּהוּ, בְּעֵת שִׂמְחָתָם אָז יוֹתֵר וְיוֹתֵר מְשַׁבְּחִין לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲשֶׁר שִׂמְחָם [טור, עַיֵּן שָׁם]: ד (כב) וְכֵן יַזְהִירוּ בְּדָבָר זֶה לְכָל הָעָם וְכו'. הִנֵּה בֶּאֱמֶת דָּבָר זֶה הַחִיּוּב תָּמִיד לְהַזְהִיר וְלִמְחוֹת מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ, (כא) אֶלָּא שֶׁבָּרֶגֶל מָצוּי הַקִּלְקוּל בְּיוֹתֵר. וְעַיֵּן בְּסִימָן של"ט בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לְהָקֵל:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (יח) הַגְּרַ"ז (ס"ה): (יט) וְעַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה מַה שֶּׁכָּתַב עוֹד לְעִנְיַן רֹאשׁ חֹדֶשׁ וַחֲנֻכָּה וּפוּרִים, אֲבָל שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים לֹא הָעְתִּיקוּ דָּבָר זֶה: (כ) וּלְפָלָא עַל בַּאֵר הֵיטֵב (סק"ו) שֶׁהָעְתִּיק בִּסְתָמָא לְהַחְמִיר וְלֹא רָאָה בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה, וְגַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְאֵלִיָּה רַבָּה הֵבִיאוּ לְדִבְרֵי הַדַּרְכֵי מֹשֶׁה בְּסִימָן תקצ"ז (מג"א סק"א, א"ר סק"ד) עַיֵּן שָׁם: ד (כא) וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים נִתְפָּרֵץ קִלְקוּל זֶה בִּזְמַנֵּנוּ בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת גַּם בִּימוֹת הַחֹל וְעָוֹן גָּדוֹל הוּא, וּמִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לִמְחוֹת בְּוַדַּאי מְחֻיָּב לִמְחוֹת:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב: מצוה להמנע מלקבוע סעודה בערב יו"ט וכו' וכן הדין ביו"ט ראשון שהוא ערב יו"ט שני של גליות, או של ראש השנה אפילו בארץ ישראל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah